

Je ni stabilnosti

Vse kaže, da zadnje zasedanje vsedravnega sveta Kršč. demokracije, ki se je zaključilo v soboto, 3. t. m., in ki je izvolilo novo strankino vodstvo, ni dalo takšnih sadov, kakršne so pričakovale stranke, ki sodelujejo s KD v sredinsko-levi vladi.

Za glavnega strankinega tajnika je bil potrjen poslanec Rumor, vsi ostali člani tajništva pa pripadajo struji »demokratske obveznosti«, ki je sicer najmočnejša, a nima absolutne večine, tako da se mora nujno povezati s kako drugo strujo, če hoče ohraniti oblast. Na zasedanju vsedravnega sveta se sicer ni zgodilo tisto, česar so se bali socialdemokrati, socialisti ter republikanci, in sicer, da bo prišlo v KD do sporazuma in zavezništva med večinsko strujo »demokratske obveznosti« in strujo, ki jo vodi bivši ministrski predsednik Fanfani. Vse to pa na škodo demokristjanske leve, ki bi bila izključena iz vodstva stranke. Zavezniki KD so dali jasno razumeti, da bi bila v tem primeru kriza vlade neizogibna.

Ker do takšnega sporazuma ni prišlo in ker je vsedravní svet KD z večino glasov odobril dokument, v katerem se stranka obvezuje, da bo tudi v bodočnosti podpirala sredinsko-levo politiko, so laične stranke, ki sodelujejo v vladi, sklenile, da ne bodo povzročile vladne krize. Kljub temu pa te stranke ne skrivajo svojega nezadovoljstva spričo tega, kar se dogaja v notranjosti Kršč. demokracije.

Začudenje vzbuja zlasti obnašanje bivšega ministrskega predsednika Fanfanija in njegove struje »Nove kronike«, ki zelo polemično nastopa proti sedanji vladi in njenim zaveznikom, tako da »hkrati prejema pohvale tako od fašističnega kot komunističnega tiska«, kot se je te dni izjavil minister Saragat. Fanfani in njegovi prijatelji, ki predstavljajo nekaj nad 20 odstotkov strankinih članov, so s svojim dvomnim ravnanjem izgubili vse zaupanje laičnih zaveznikov, tako da jih ti že prištevajo med nasprotnike sredinsko-leve politike. S svojimi stališči in s svojim delovanjem pa spravljajo fanfanijevci v nevarnost enotnost Kršč. demokracije. O tem vprašanju piše tudi zadnja številka vaticanskega tednika »L'osservatore della domenica«, ki poudarja, da bi »polemika med strujami KD ne smela načeti temeljne enotnosti stranke.«

Če temu nejasnemu in zapletenemu notranjemu razvoju KD pridružimo še vprašanje Segnijeve bolezni in težave v socialistični stranki, kjer Lombardi in tovariši vse glasneje zahtevajo vladno krizo, pridemo do zaključka, da v Italiji še ni tiste politične stabilnosti, kakršna bi bila nujno potrebna že zaradi odprave gospodarske krize. Zaradi tega se lahko že v najbližji bodočnosti pričakujejo važne politične spremembe.

DA VAS VAŠI OTROCI NE BODO ZANIČEVALI

Te dni smo govorili z materjo, ki bi bila morala vpisati hčerko v prvi razred osnovne šole, pa se ni mogla odločiti, ali naj jo vpiše v slovensko ali v italijansko šolo. Rekla je, da sta bila ona in mož najprej odločena, da jo vpišeta v slovensko šolo, potem pa ju je začelo skrbeti, da bi bilo mogoče to hčerki kdaj pozneje, ko bi iskala službo, v škodo; in zato premišljujeta, če je ne bi rajši vpisala v italijansko šolo.

Rekli smo ji tole: samo po sebi razumljivo je, da spada italijanski otrok v italijansko šolo, slovenski otrok pa v slovensko šolo. Vsak človek normalno pripada neki narodni družini, kakor pripada družini, v katero se je rodil. In tema dvema družinama mora ostati zvest, da bo lahko živel srečno življenje in da ne bo prišel v konflikt s svojo vestjo. Starši, ki dajo otroka v tujo šolo, zagrešijo pravi zločin nad njim, ker ga odtujijo njemu samemu. Kot otrok se morda še ne bo zavedel nenormalnega dejstva, da obiskuje italijansko šolo, medtem ko hodijo njegovi slovenski prijateljski ali prijateljske iz sosesčine v slovensko šolo. Toda ko bo odrasel, se bo zavedel, da ga je italijanska šola odtujila ne le prijateljem iz otroških let in sosedskemu okolju, ampak celo lastni družini in lastnim staršem.

Med starši in otrokom, ki je obiskoval tujo šolo, se bo vzdignil neviden zid, ki jih bo za vedno ločil. Vzgoja v tujem narodnem duhu bo takega otroka iztrgala ne le iz slovenske narodne družine, ampak tudi iz domačega kroga, v katerem se bo začutil tuje. Kot Italijan po mentaliteti in vzgoji se bo začuden spraševal, kako da so njegovi starši Slovenci, on pa ne. In da bi se ne osmešil pred svojimi italijanskimi sošolci ali okoljem, v katerem se bo potem gibal, ali celo pred zaročenko, bo skušal skrivati svoje reneatstvo; in zato bo skrival tudi narodno pripadnost svojih staršev ter se jih bo sramoval. Če ne bo nujno prisiljen, ne bo nikomur povedal, da so Slovenci in da so doma slovensko govorili z njim. Sam bo začel govoriti samo italijansko z njimi, da bi sam sebe prepričal, da je morda le Italijan. S starši ga ne bo družila nikaka duhovna vez več, razen golega krvnega sorodstva, ki pa je dejansko najrahlejša vseh vezi, ker otrok lahko pozabi starše, katerih se sramuje in bi se rad čimprej odtrgal od njih.

Tako taki starši onesrečijo sebe, ker si po lastni krivdi odtujijo svojega otroka. Ne bo jim pustil, da bi bili deležni njegovih duševnih in intimnih doživetij. Onesrečijo pa tudi otroka, ker se vse življenje ne bo mogel otresti razdvojenosti v sebi. Vse življenje ne bo vedel, ali je Italijan ali Slovenec in v katero narodno občestvo in kulturo spada. V italijanski bo imel občutek, da je vrinjenec, in bo pazil, da kdo tega ne odkrije in mu to očita. V slovensko ga bo mikalo, ker bo čutil, da po svojem telesnem in duhovnem

izvoru spada vanjo, pa ne bo našel dovolj moralnega poguma in odločnosti za povratek vanjo.

Tako bo nihal med obema in se bo čutil sam, notranje ločen od obeh. To mu bo vzbujalo občutek notranje nemoči in jalovosti. V Trstu je mnogo takih ljudi, ki so notranje strahotno osamljeni. In tako ni nič čudnega, da je v Trstu tudi sorazmerno največ samomorov v Italiji. Berite pozorno imena teh samomorilcev, pa boste videli, da imajo po večini slovenska imena. To so ljudje, ki so v mladih letih prišli iz slovenskega okolja, morda kje z Vipavskega, s Krasa ali še kje bolj od daleč iz zaledja, pa so se izgubili v tujem okolju. Dokler so bili zdravi in močni, niso tako težko prenašali svoje osamljenosti. Našli so vedno dovolj »prijateljev«, ki so bili pripravljene popiti z njimi kozarec vina ali skodelico kave. Toda na stara leta se znajdejo strahotno sami. Vezi z daljnimi sodniki so že davno potrgane, postali so si tuji, v novem okolju pa so ostali v bistvu tujci, celo v lastni družini, če so si jo ustvarili s partnerjem tuje narodnosti. In tako pride nekoč hip strahotne osamljenosti, morda v bolezni ali revščini, in nikogar ni, na kogar bi se naslonili, ničesar, kar bi jih tolažilo ali jim vlivalo upanja. In tako odprejo plinsko pipo.

SLOVENSKA VZGOJA V POŠTENE LJUDI

Narod je samo razširjena družina, v katero je človek rojen in katero mu je izbral Bog sam. Zato je njegova moralna dolžnost — in zlasti dolžnost njegovih staršev — da mu jo ohranijo in mu tako omogočijo srečno življenje brez notranje razdvojenosti, sebi pa tolažbo in oporo na stara leta.

Seveda pa je prav tako nesmiselno pričakovanje, da bo našel otrok s spričevalom tuje šole lažje zaposlitev kot s spričevalom slovenske šole. Če bo pošten značaj, odkrit in sposoben v svojem poklicu, ga bodo povsod radi sprejeli, kjer ga bodo potrebovali, in ga bodo spoštovali ter ga imeli radi, neglede na šolo, na kateri je dobil spričevalo, saj je slovenska šola prav tako priznana in kvalitetna kot italijanska šola. In prepričani ste lahko — smo dejali tisti materi — da bo vaša hčerka prišla iz slovenske šole z bolj poštenim in odkritim značajem, bolj vesela in srečna, kakor bi prišla iz tuje šole, kjer bi morala morda vsa leta skrivati svoj izvor in poslušati zaničljive in strupene priponbe sošolk, vzgojenih v sovražstvu do Slovencev; in take mladine na tržaških šolah ne manjka, kot dokazujejo raznovrstne dijaške protislovenske demonstracije in agitacije. Poleg tega bo imela vaša hčerka še to prednost, da bo odlično obvladala en jezik več, kakor če bi hodila na italijansko šolo in bi komaj za silo klatila svoj slovenski dialekt, ali morda še to ne.

Če smo tisto mlado mater prepričali, nam bo kdaj najbrž hvaležna za to.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 11. oktobra, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Marjetica in vezena srajčica«, mladinska igra Tončke Curk. Igrajo člani RO., vodi Jože Peterlin; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi. Urednika Mitja Volčič in Dušan Cerne; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.45 Pevski zbori Furlanije-Juljske benečije; 18.00 Kino, včeraj in danes. Urednik Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklore: »Bendemale bomo«, pripravila Lelja Rehar; 21.00 Vabilo na ples.

• PONEDELJEK, 12. oktobra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Iz slovenske folklore: »Bendemale bomo«; 18.30 Naši mladi solisti: Fagotist Vojko Cesar, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli; 19.15 plošča za vas: 1. quiz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 20.30 Wolfgang Amadeus Mozart: Titova dobrotljivost, opera v dveh dejanjih.

• TOREK, 13. oktobra, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.30 Slovenske novele 19. stoletja - Josip Starc: »Kos v kletki«; 21.55 Koncertisti naše dežele: Flavtist Miloš Pahor, pri klavirju Piero Rattalino.

• SREDA, 14. oktobra, ob: 12.15 Podobe iz narave; 18.30 Skladatelj v očeh njihovih sodobnikov: »Claude Debussy«, pripravil Dušan Pertot; 19.15 Slovensko gledališče na Tržaškem: »Iz diletantizma v profesionalizem«, pripravila Adrijan Rustja in Rado Nakrst; 20.30 Simfonični koncert italijanske Radiotelevizije iz Rima. Vodi Ferruccio Scaglia. V odmoru (približno ob 21.15) Iz pesniških gajev: »Simon Gregorčič, ob 120-letnici rojstva«, pripravil Martin Jevnikar.

• ČETRTEK, 15. oktobra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 V Trstu pred sto leti; 17.20 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim; 18.30 Kantate in oratoriji; 19.15 Gradovi na Goriškem: »Stanjelski grad«, pripravil Rado Bednarik; 20.30 »Uradnikova smrt«. Novela Antona Čehova. Za radio dramatižiral Oscar Sudoli, prevedel Franc Jeza. Igrajo člani RO., režira Stana Kopitar.

• PETEK, 16. oktobra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Jugoslovanski solisti: Flavtist Fedja Rupel, pri klavirju Freddy Došek. Pavel Sivic: Sonata za flavto in klavir; 19.15 Jadransko morje - Gojmir Budal: »Tržaško tržišče«; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe. V odmoru (približno ob 21.30) Svet umetnosti - Milko Bambič: »Furlanski bional antične umetnosti«; 22.55 Sodobna glasba. Leoš Janaček: Mladi, suita za sekstet na pihala. Izvajavci: flavtist Arturo Danesin; oboist Giuseppe Bongera; klarinetist Emo Marani; basist Tommaso Ansalone; fagotist Gian Luigi Cermaschi in bornist Giorgio Romanini.

• SOBOTA, 17. oktobra, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Pogled na svet; 15.00 »Volan«. Addaja za avtomobiliste; 15.30 »Leonarda«, igra v štirih dejanjih Björnstjerna Björnsona, prevedla Nada Konjedic. Igrajo člani RO., režira Jože Peterlin; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Družinski obzornik. Urednik Ivan Theuerschuh; 20.30 Teden v Italiji; 20.45 Zbor »Jacobus Gallus-Petelin« iz Celovca; 21.00 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

11. oktobra, nedelja: Samo, Nikazij
12. oktobra, ponedeljek: Maks, Smiljan
13. oktobra, torek: Edvard, Valuk
14. oktobra, sreda: Nedeljko, Borut
15. oktobra, četrtek: Terezija, Gorazd
16. oktobra, petek: Jadviga, Hotimir
17. oktobra, sobota: Mira, Hedvika

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Konferenca v Kairu

V ponedeljek se je v Kairu začela druga konferenca nevezanih držav, ki hočejo voditi samostojno politiko med Vzhodom in Zahodom. Zborovanja, ki se je sklicalo na pobudo Jugoslavije, Egipta in Indonezije, se udeležuje 50 držav, enajst, po večini iz Južne Amerike, pa kot opazovalk. Te države predstavljajo malo manj kot dve tretjini človeštva.

Na konferenci razpravljajo o smernicah izvenblokovske politike, o načelih za ohranitev miru ter o mirnem sožitju držav z različnimi uredbami. Jugoslovanski predlog poudarja še posebej mirno rešitev mednarodnih spornih vprašanj na Cipru, v Kongu, Indokini ter drugod in obsoja vojaška oporišča na tujih tleh.

V torek je povzel besedo indonezijski predsednik Sukarno, ki ni dovolj poudaril načela razorožitve. Veliko zanimanje je vladalo za Titov govor, ki je ugotovil, da je temelj za utrditev miru odprava kolonializma in plemenske diskriminacije. Predlagal je posebno konferenco za razorožitev in za varnost vsega človeštva ter za uzakonitev načel o mirnem sožitju v sklopu Združenih narodov. Jugoslovanskemu predsedniku, ki je bil po dolgem govoru vidno utrujen, so vsi ploskali.

Obsodba političnega nasilja

Pred dvema tednoma je bila izpuščena iz ječe učiteljica Maria Pasquinelli, ki je hladnokrvno ustrelila v Pulju leta 1947 angleškega generala De Wintona. Obsojena je bila od zavezniškega vojaškega sodišča na smrt, a ji je bila nato kaznen spremenjena v dosmrtno ječo. Pred sodiščem se je Pasquinellijeva izgovarjala, da jo je prisililo k političnemu atentatu golo domoljubje, ko je videla, da so zavezniške sile pristale na odcep Istre in Dalmacije od Italije. V ječi je preživela 17 let.

Ob njeni pomilostitvi je poslala neka čitateljica ilustriranega tednika »Oggi« vprašanje uredništvu, ali ni Pasquinellijeva morilka, in to še izredno hladnokrvna, ker je umorila moža, ne da bi ga poznala in ne da bi ji storil kako krivico.

Urednik odgovarja v številki z dne 8. oktobra na 3. strani tole: »Da, tudi meni niso všeč junakinje, ki lahkomišelnost uporabljajo pištolo, in me puste vznemirjenega tiste osebe, ki v napačnem patriotskem navdušenju take junakinje rade povzdigujejo. Leta 1947 je Pasquinellijeva v Pulju s petimi strelji ubila angleškega generala De Wintona samo iz nekega splošnega in nepotrebnega protesta proti mirovni pogodbi. Bil je umor in konec, to se pravi, dejanje, katero je treba obsoditi. Zdaj je neumno zahtevati, da se idealizira in časti tisti, ki je dejanje izvršil.«

V odgovoru urednik nadaljuje, da je Pasquinellijeva v ječi spoznala svojo zmotno in da se ji po tolikih letih zde tisti peteri strelji kot strašen privid. »V tistem usodnem trenutku,« končuje, »pred sedemnajstimi leti je Maria Pasquinelli ubila obenem z generalom De Wintonom samo sebe in svoje viharne fantazme.«

To so jasne in pogumne besede obsodbe proti lažipatriotizmu, ki se tudi v mirnih časih poslužuje nasilja v politiki.

Veliko presenečenje je vzbudil kongoški ministrski predsednik Combe, ki se je hotel na vsak način udeležiti konference, čeprav so mu udeleženci sporočili, da je njegova navzočnost nezaželena. Ze v ponedeljek ni smelo njegovo letalo pristati v Kairu in je moralo nadaljevati pot v Atene. V torek se je pa od tam trmasto vrnil v Kairo. Zdaj ga imajo ujetega v neki vil kot talca, dokler se ne bodo dopustili egiptovskim diplomatom v Kongu prostega gibanja.

Konferenca nevezanih držav se nadaljuje. Voščilne brzojavke so ji poslali poglavarji vseh velikih svetovnih držav.

KITAJCI IMAJO VODIKOVO BOMBO?

Glasnik japonskega zunanjega ministva je v torek izjavil, da je Hruščov pretekli teden potrdil, da je Kitajska v stanju izvesti atomsko eksplozijo. To je Hruščov izjavil v razgovoru, ki ga je imel v soboto v nekem kraju ob Črnem morju z bivšim japonskim zunanjim ministrom Fujiyamom. Hruščov je zdaj na počitnicah ob Črnem morju.

Hruščovo izjavo je sporočil v Tokiu japonski veleposlanik v Moskvi Shimoda. Hruščov je baje tudi izjavil, da je sovjetska atomska pomoč Kitajski do leta 1960 tej omogočila, da si je zdaj izdelala lastno atomsko bombo.

Po mnenju nekaterih sovjetskih strokovnjakov pa ne gre za navadno termojedrsko bombo — kot piše New York Times — ampak za vodikovo bombo, to je za bombo »H«. Potrebni plutonij za detonator pridobivajo v Paotowu v Mongoliji.

MASCEVANJE NAD ALŽIRSKIMI »KOLABORACIONISTI«

Alžirska vlada je začela z obsežno akcijo zaplenjevanja vse zemljiške posesti, trgovin, hiš, vozil in drugega premoženja tistih Alžircev ki jih dolži, da so med vojno za alžirsko neodvisnost sodelovali s Francozi. Poleg tega zaplenja lastnino, ki je prešla iz francoskih v alžirske roke v neiasnih okoliščinah že pred proglasitvijo alžirske neodvisnosti in hitro po njej.

Ni znano, koliko Alžircev bo prizadetih po tej zaplembi. Alžirska tiskovna agencija

KAKOR IMAMO SVOJE ZASTOPSTVO V DEŽELNEM SVETU. GA MORAMO IZVOLITI TUDI V POKRAJINSKI SVET. ZATO ROMO VSI GLASOVALI ZA SLOVENSKO SKUPNOST IN NJENE KANDIDATE.

poročja, da so samo v Alžiru zaplenili že okrog sto trgovskih podjetij in drugih objektov.

Zaplenjene kmetije in trgovska podjetja bodo z naprej upravljali delavci sami na osnovi sistema takoimenovanega »samoupravljanja«, ki je v veljavi v Alžiriji.

Nesrečna dežela pa potrebuje predvsem mir in notranjo slogo, da bi si ozdravila svoje rane, medtem ko se zdi, da misli Ben Bella najprej na utrditev svoje diktatorske oblasti in na maščevanje ter se spozablja do raznih demagoških ukrepov, ki povzročajo med prebivalstvom in zlasti v gospodarstvu negotovost in vznemirjenje.

Šovinistični izbruh v Gorici

Goriška italijanska javnost je še pod vtisom gonje nekaterih šovinističnih struj proti imenovanju dr. Rožiča za ravnatelja na italijanskem liceju. Mučni izbruh, ki je spravi italijanske odgovorne kroge v začudeno, s'ovenski etnični skupini pa je skušal pritisniti pečat manjvrednosti, je šel preko mej osebnega napada na uglednega šolnika in državnega funkcionarja, in je postal načelne važnosti za našo manjšino.

Ker so o dogodku že pisali italijanski in slovenski dnevniki, hočemo orisati bolj na kratko njegov potek in ozadje. Prvi dan šolskega leta so se zbrali desničarsko usmerjeni študentje, združeni v »Giovane Italia«, in so v licejskih prostorih in pred njimi razdeljevali ciklostilirane letake s protestom proti novoimenovanemu ravnatelju Rožiču, ker je slovenske narodnosti in češ da je bil na ukaz maršala Tita goriški proveditor za časa jugoslovanske okupacije leta 1945. Protestno pismo je »Giovane Italia« poslala tudi šolskemu skrbniku, prosvetnemu ministru Guiu, ki je prof. Rožiča imenoval na podlagi natečaja za ravnatelja I. kategorije in mu je določil službeno mesto, ter uredništvom dnevnikov. Pismo je moral nekdo podpisati, menda neki »Cossovel«. Letake so razdeljevale tudi osebe, ki nimajo s šolo nič opravka, kakor piše dnevnik »Gazzettino«. Varnostni organi so o tem nekaj slutili, ker jih je bilo opaziti pred licejskim poslopjem.

Proti nacionalističnemu podvigu pa je nastopila skupina dijakov italijanskega liceja, ki se je zbrala v petek zvečer na sedežu socialnodemokratske stranke ter je podala izjavo, v kateri »obžaluje take podvige in želi, da bi se podobne, obsodbe vredne akcije, ne pripetile več.« Obsodbo so v načelu sprejeli tudi pripadniki Krščanske demokracije, medtem ko so se liberalci in seveda desničarji odtegnili. Nacionalistične skupine so brzkone uvidele, da so šle predaleč, celo proti duhu ustave same in so s pogovorno propagando, češ da je vsa gonja le »delo štirih neodgovornih mačkov«, skušale vso stvar potlačiti.

Dnevnik »Gazzettino« je objavil v torek pod velikim naslovom »Krepak odgovor na obtožbe mladih skrajnežev«, izjavo ravnatelja Rožiča, v kateri jasno podaja svoje stališče, da je Slovenec, da pa ni nikdar kot dolgoletni ravnatelj, imenovan in postavljen od italijanskih oblasti, kršil svoje

lojalnosti kot državljan in funkcionar italijanske republike; še najmanj pa da bi bil postavljen na ukaz maršala Tita za šolskega skrbnika. »Gazzettino« na koncu lojalno dostavlja opis ravnateljve uradne kariere s pripombo, da je tudi letos še pred izbruhom gonje predlagal sam, naj ga dodelijo na slovenske srednje šole.

To je zopet dokaz več, da je bila gonja orkestrirana izza kulis od dobroznanih šovinističnih krogov. Odpor v javnosti jih je pa preplašil, ker je njih poskus kršil ustavnost načela o enakosti vseh državljanov in njih pravici do vseh služb. Poskus grobe diskriminacije na škodo ravnatelja Rožiča je bil obenem naperjen proti vsej slovenski etnični skupnosti in je tem težji, ker se nahajamo v dobi kulturnega zблиževanja obeh narodov in torej tudi škoduje vladni zunanji politiki. Upamo, da se take obžalovanja vredne rase gonje proti osebam in proti narodni skupini ne bodo več ponavljale in da bo dano napadeni osebi ravnatelja Rožiča tudi primerno zadoščenje.

NE BO ŠE VLADNE KRIZE

Perdседnik vlade Moro se je sestal na posvet z namestnikom predsednika republike Merzagoro, da sta govorila o političnem položaju. Stranke zaveznice krščanske demokracije vztrajajo pri zahtevi, da se končno reši vprašanje predsedstva, vendar pa ne žele, da bi se to zgodilo preko vladne krize. O tem so se posvetovali socialistična, socialno demokratska in republikanska delegacija, ki so se zedinile, da bodo enotno nastopale glede sedanjih političnih problemov. Izjavile so, da so proti vladni krizi v tem trenutku po upravnih volitvah. O morebitni vladni krizi se bo govorilo po volitvah.

PRENOSI Z OLIMPIADE

V sredo so izvedli prvi poskusni televizijski prenos iz Tokia v New York preko umetnega satelita »Syncom 3«. Bila je tako jasna kot ameriški televizijski programi, pač pa je bilo nekaj zvočnih motenj. Oddaja je trajala 30 minut in je potekala preko omrežja družbe National Broadcasting Company. Umetni satelit »Syncom 3«, ki kroži po stalni krožnici vzporedno z vrtenjem Zemlje, tako da je stalno na isti točki nad Tihim oceanom, so izstrelili Američani letos 19. avgusta.

NOVA JUŽNOTIROLSKA STRANKA

Na Južnem Tirolskem se je ustanovila nova stranka nemške manjšine. Njen ustanovitelj je odvetnik dr. Josef Raffener, bivši senator ljudske stranke (SVP); prištevava se k stari strankini gardi, ki je že dalje časa v ostrem nasprotju z mladimi. Zdaj je pa prišlo do prave razcepitve.

Raffener je že predložil na volivnem uradu znak svoje stranke, ki se imenuje »Tiroler Heimat« (Tirolska domovina). Stranka se tudi že pripravlja na samostojen nastop pri prihodnjih upravnih volitvah, ki bodo za deželo Trident-Poadižje 15. novembra.

ODKRITO INDIJANSKO PLEME VELIKANOV

Brazilski raziskovalec Orlando Villas Boas je naznanil, da je odkril na področju gor-

njega toka reke Xingu šest doslej neznanih indijanskih plemen. Kot pravi, so ljudje enega teh plemen nenavadno visoki, pravi velikani. Njihova povprečna velikost je večja od dveh metrov in tudi zelo močni so.

Enega teh velikanov, 18-letnega mladeniča, je uje' o neko napol civilizirano indijansko pleme. Villas Boas upa, da bo lahko preko tega ujetnika dobil stik s plemenom velikanov.

Pisma uredništvu

Spoštovano uredništvo,

svoj čas ste že pisali o novi postaji na Opčinah in o neurejenosti, ki jo je ta gradnja povzročila v tistem delu naše vasi. Danes bi pa rad še posebej opozoril na to, da je kljub protestom, ki so bili že izraženi, še vedno v obratu poslani zvočnik na visokem jeklenem stolpu za obvestila železničarjem na postaji. Glas tega zvočnika odmeva ponoči po celih Opčinah, naravnost neznošen pa je za tisti del vasi, ki leži bližje postaji. Hreščeci glas zvočnika se oglašva v tiho noč. Zdaj v toplešem letnem času, ko spijo ljudje po večini pri odprtih oknih, je to nekaj obupnega. Poleg tega so postale Opčine izrazito tujskoprometno središče, tisto nočno hreščanje s postaje, poleg tega pa oslepljujoči neonski ali kakršnikoli že žarometi, ki ostro svetijo preko hiš in v okna, gotovo niso tujskemu prometu v prid. Kdor je imel smolo, da je moral prenočevati blizu postaje in poslušati vso noč hreščanje zvočnika, v oknu pa so mu svetili žarometi, tiste noči ne bo lahko pozabil in se tudi ne bo več tako kmalu vrnil na Opčine.

Sprašujemo se tudi, zakaj potrebuje taka v bistvu nepomembna postaja, kot so Opčine, tak hreščec zvočnik, kakršnega nismo niti jaz niti moji znanci srečali še nikjer, niti v Italiji niti drugje, čeprav smo videli že lep kos sveta. Nima jo ga niti na postajah milijonskih mest. Ali ni morda samo izraz megalomanije in brezobzirnosti kakega železniškega birokrata? Morda pa bi se le dalo doseči, v prid nočnega miru na Opčinah in iz obzirnosti do bolnikov, ki morajo v nočeh brez spanja poslušati tisto hreščanje v noč, da bi se to nehalo. Iz »obvestil« zvočnika je namreč razbrati, da oddaja skoro samo nevažna navodila posameznim železničarjem in delavcem, n. pr. »Meloni naj pride takoj v pisarno!«, kar bi se lahko prav tako storilo s signali, s telefonom ali s piščalko, če ne z navadnim klicem.

Prosimo torej železniško ravnateljstvo, da napravi končno tej nadlogi konec. E. Z., Opčine

Spoštovani!

Rad prebiram članke v Novem listu, ki mi nudijo marsikaj lepega in poučnega. Zadnje čase z velikim zanimanjem sledim rubriki Pisma uredništvu, ki postaja zaradi aktualnih vprašanj vedno prijetnejša za branje. Zato sem se odločil, da Vam napišem tudi jaz nekaj vrstic.

Ker sem že precej v letih sta mi v največje razvedrilo časopis in radio, ki mi je zvest prijatelj v pustih večerih. Ob poslušanju iger se spominjam na čase iz svoje mladosti, ko sem tudi sam sodeloval pri raznih dramskih društvih, ki jih je bilo po prvi svetovni vojni pri nas nič koliko! Sedaj pa je na žalost tako prosvetno življenje skoraj zamrlo. Mladi ljudje pač raje hodijo v kino in gledajo televizijo, kakor da bi svoj prosti čas posvečali narodnemu delu. A pustimo to.

Ker sem navdušen ljubitelj dramske umetnosti še posebej domače, sem z veseljem sprejel novico o natečaju, ki ga je razpisala tržaška slovenska postaja. Čakal sem in čakal, da se spoznam ta nova dela, ki so bila nagajana. No, končno, sem le v Vašem listu bral, da bo prvo delo na sporedu. Dobro bi bilo, da bi poklicni kritiki o tem kaj več in strokovno spregovorili. Zdi se mi, da je časovna razdalja med oddajanjem enega dela in drugega predolga. Zakaj ne povedo v začetku tudi, katero nagrado je delo prejelo? Saj človek ne more držati v spominu, kar je včasih slišal ali bral.

Oprostite za nadlego, upam da boste vrstice objavili, saj ni prvič, ko kaj vprašam časopis.

Hvala!

Vaš bralec:
Josip Černigoj, Sv. Ivan

Mali oglas

LJUBITELJI KNJIG!

- Najvišjemu ponudniku odstopam sledeča zelo dobro ohranjena dela v slovenščini:
1. Sv. pismo, 1857 (6 vezanih knjig);
 2. Slovenske narodne pesmi, 1895 (4 vezane knjige);
 3. Zgodovina slovenskega naroda, 1910 (2 vezani knjigi);
 4. Slovenski biografski leksikon (9 nevezanih zvezkov);
 5. I. Cankar, Izbrana dela (10 vezanih knjig);
 6. Svetovna zgodovina, Wells (3 vezane knjige).
- Prodaj tudi razna druga leposlovna in znanstvena dela v slovenščini in francoščini. Telefonirati dnevno na številko 91-652 od 8-9 in 20-21 ure, Trst.

Tržaškega

Pridite na Slovenski tabor v Bazovico

ob blagoslovitvi Slomškovega doma

Naravnost v rekordnem času je zrasla v Bazovici nova stavba, ki jo bodo v nedeljo blagoslovili in ji nadeli ime po velikem slovenskem rodoljubu, svetniku in škofu, Antonu Martinu Slomšku. **Slomškov dom** bo zbiral mladino pod svojo streho, kjer bo lahko našla ure oddiha, zabave in duhovne poglobitve. Ta dom bodo v nedeljo 11. oktobra slovesno blagoslovili in odprli.

Ob tej priliki vabi Slovenska prosveta za mejske Slovence na **tabor**. Obsegal bo kul-

turno prosvetni program, naslonjen na Slomškovo izročilo. Zajet bo iz davne preteklosti, ko je slovenski človek tako pošteno in iskreno slovensko mislil, ko je pel po domače in plesal po domače in igral preprosto in iskreno. **Bazovska mladina** bo pela zato našo pesem, **folklorna skupina** Slovenskega kulturnega kluba bo zaplesala štiri naše **stare ljudske ples** v ljudskih nošah, **združeni pevski zbori** bodo zapeli nekaj pesmi in **dramska skupina** mladine v Slovenskem kulturnem klubu bo zaigrala Drabosnjakovo »**Igro o izgubljenem sinu**«. Vmes pa bo igrala koroška glasbena skupina »**Veseli študentje**« iz Celovca **koroške** in druge **slovenske pesmi**. Pozdrave bodo tedaj prinesli predstavniki iz Koroške in z Goriškega, in Tržačani jim bomo vrnili pozdrav.

Spored bo pester in domač, slovenski in naš, vesel. Razvijal se bo na vrtu za novim

ZAVEDNIM SLOVENCEM IN SLOVENKAM!

22. novembra bomo na Tržaškem volili pokrajinski svet ter občinske svete v občinah Devin-Nabrežina, Dolina, Zgonik, Repentabor in Milje. Čeprav menimo, da je zadnje čase pri nas kar preveč volitev, tega vendar ne moremo preprečiti. Zato je nujno, da se jih Slovenci vestno in strnjeno udeležimo. S tem bomo izpričali našo narodno navzočnost in prispevali svoj delež v boju za uresničenje številnih pravic, ki nam jih doslej niso hoteli priznati. Hkrati moramo dokazati, da število narodno zavednih Slovencev narašča ter da zmaguje zavest narodne skupnosti. Slovenci smo se začeli zbirati v enotnem taboru — v Slovenski skupnosti, ki je doslej dosegla lepe uspehe. Zato je dolžnost Slovenske skupnosti, da nastopi s svojimi listami tudi na bližnjih pokrajinskih in občinskih volitvah.

Volilni nastopi pa zahtevajo mnogo naporov in finančnih sredstev. Ker Slovenske skupnosti ne podpira nobena mednarodna ali državna ustanova, je njen razmah odvisen zgolj od delovanja njenega vodstva in pristašev ter od razumevanja in radodarnosti njenih finančnih podpornikov.

Mnogi zavedni rojaki so razumeli potrebe naše skupnosti in jo podprli. Vsem tem se Svet Slovenske skupnosti v imenu vseh volivcev in volivk toplo zahvaljuje, obenem pa se ponovno obrača na vse zavedne Slovence in Slovenke, da bi našo skupno stvar po svojih močeh moralno in gmotno podprli. Svoj denarni prispevek lahko pošljete po poštni položnici na tekoči račun: Trst — Skupna slovenska lista št. 11/1894, ali pa ga osebno izročite v uradu Slovenske skupnosti v Trstu, ulica Machiavelli 22/II., vsak delavnik od 10. do 12. in od 17. do 19. ure.

S svojim moralnim in gmotnim prispevkom boste omogočili, da bomo naš skupni cilj čimprej dosegli. Hkrati boste ponovno izpričali svojo pripadnost našemu rodu in zemlji.

Trst, 8. 10. 1964

Svet Slovenske skupnosti
na Tržaškem

BLIŽAJO SE POKRAJINSKE IN OBČINSKE VOLITVE NA TRŽAŠKEM. SLOVENCIM MORAMO TUDI OB TEJ PRILIKI IZPRICATI SVOJ OBSTOJ IN SE ZDRUŽITI V SLOVENSKO SKUPNOST.

domom, v primeru slabega vremena pa v bazovski kinodvorani. Tudi **po končanem kulturnem sporedu** vabijo Bazovci v novi dom, kjer bodo še igrali koroški fantje, kjer bodo točili tudi dobro vino in postregli s prigrizkom.

Vabimo tedaj Slovence, da se udeleže te velike slovenske prireditve v Bazovici. Blagoslovitev Slomškovega doma bo ob treh, začetek tabora ob štirih popoldne. Avtobusna zveza je dobra, vendar vabijo prireditelji udeležence, da ne čakajo na zadnje avtobuse, ampak naj se odpravijo že zgodaj popoldne na pot.

Nasvidenje v nedeljo, 11. oktobra v Bazovici!

PEDAGOŠKA SVETOVALCA

V duhu kulturne povezave in na podlagi dogovorov mešane italijansko-jugoslovanske komisije sta že nastopila svoji mesti pedagoška svetovalca v Trstu in v Kopru. Za svetovalca na slovenskih šolah na Tržaškem je postavljen od jugoslovanske strani profesor dr. Stane Mihečič, ki je bil uslužben na prosvetnem oddeku v Ljubljani. Čeprav ni nova funkcija pravno še natančno očitana, bo šolski svetovalac skliceval pedagoške sestanke šolnikov in bo dajal smernice zlasti za poučevanje slovenščine. Obiskoval bo tudi razrede in dajal pobude za pouk in, kar bi bilo res potrebno, bi moral tudi skrbeti za pripravo in lažjo dobavo tistih slovenskih učbenikov iz Jugoslavije, ki so primerni tudi za slovenske šole v Italiji. Ta b' bila prva naloga novih

funkcionarjev na obeh straneh. Šolski svetovalac bo moral v tej zadevi stopiti v tesen stik s tukajšnjimi šolniki in sindikati.

Enake dolžnosti ima italijanski svetovalac za šole italijanske etnične skupine na jugoslovanskem ozemlju, oziroma na Koprskem in v Bujščini, ker velja za sedaj ta dogovor le za ozemlje, kolikor ga zajema londonski sporazum. Za italijanskega svetovalca v Kopru je postavljen prof. Fernando Salsano, dosedaj docent v Rimu, ki je že nastopil svoje mesto.

V tej kulturni izmenjavi vidimo uspešen korak k napredku za medsebojno zблиžanje. Zato se pa še bolj čudimo neverjetnim šo-

NE VKLJUČUJMO SE V ITALIJANSKE STRANKE! ZAVEDEN SLOVENEK BO NASTOPI NA SLOVENSKEH LISTAH IN BO GLASOVAL SAMO ZA SLOVENSKE LISTE!

vinističnim izbruhom, ki so se pojavili v Gorici ob imenovanju Slovenca prof. Rožiča za ravnatelja na italijanskem liceju »Dante«.

OTROŠKI VRTEC V SESLJANU

Na seji občinskega sveta, ki je bila v sredo in je bila obenem zadnja v okviru sedanje uprave, je župan sporočil, da se bo pouk v novem slovenskem otroškem vrtcu v Sosljanu po vsej verjetnosti lahko pričel s 15. oktobrom. Župan je izjavil, da občinski sklep sicer še ni potrjen od prefekture, vendar je dobil zagotovila, da se bo to zgodilo v najkrajšem času.

SEJA ODBORA SKSZ

V sredo, 7. t. m., se je sestal na seji glavni odbor Slov. kršč. socialne zveze v Trstu. Obravnaval je politična in kulturna vprašanja, zlasti spričo bližnjih upravnih volitev in glede slovenskih kulturnih domov na Tržaškem.

Beneška Slovenija

Brišče:

ZLATOMAŠNI JUBILEJ

Dne 27. septembra je obhajal zlato mašo župnik v staroslavnihi Briščah pri Podbonescu g. Peter Černoja.

Jubilant se je rodil leta 1890 v vasi Kras v okraju Tarčeta. Izhaja iz Trinkove šole. V mašnika je bil posvečen leta 1914. Prvo pastirsko službo je opravljal v Kozici. Med vojno so ga poklicali v armado kot kurata in je bil tudi odlikovan za svoje človekoljubno delo. Po vojni ga najdemo kot župnika v mnogih slovensko-beneških farah. Od leta 1955 pa deluje na fari v Briščah.

Ob zlatomašnem jubileju mu je poklonil župnik Kračina iz Slenarta zanimivo spominsko brošuro, v kateri najdemo tudi prispevke v slovenščini. Izredno je zanimiva tudi zaradi bogatih zgodovinskih paberkov o Krasu, Podbonescu in okolici. Gospodu jubilantu pa želimo še dosti zdravih in v delu uspešnih let!

Čedad:

NOVI KANONIK

S smrtjo msgr. Ivana Petričiča se je izpraznilo mesto stolnega kanonika čedadskega kolegialnega kapitlja. Te dni pa je

PAMETNA POBUDA

Solski patronati na Goriškem so letos naredili velik korak naprej v zavarovanju šolarjev in dijakov proti nezgodam. Letos so visoko zavarovani vsi dijaki brez izjeme proti nezgodam, ki bi se jim pripetile ne samo v šolah, ampak tudi na poti v šolo in nazaj. Zavarovalnica bo plačala tudi stroške za morebitne nezgode pri šolskih izletih. Odgovornost za civilne stroške torej ne bo več padla na profesorje ali na šolsko skrbništvo. Zavarovalnina je malenkostna, ker znaša le 120 lir na leto. Izterjal jo bo šolski patronat naravnost od družin v šolo vpisanih otrok.

CESTNI PROMET

Postajanje težkih tovornjakov na mestnih ulicah je že ves časa oviralo promet, ne samo za vozila, marveč tudi za pešce. Pritoževali so se zlasti ljudje, ki morajo preko Katarinijevega trga na Livado ali proti Svetogorski cesti. Od sobote čez nedeljo so vzdolž trga stali tovornjaki, s priložnicami, tako da so morali pešci hoditi prav po sredi ceste, ker so tudi pločniki v popravilu. Čudno, da se ni pripetila kaka hujša nesreča, posebno odkar hodijo preko Katarinija gruče šolarjev v svoje zavode. K sreči je izšla prepoved, da se ne smejo tovornjaki ustavljati več kot trideset minut v notranjih mestnih ulicah. Na Katariniju ne smejo več stati, pač pa v ulici Palladio ob uršulinskem zidu, pred hišami z deljivo številko, ter med ulico Luzzato in omenjenim trgovom.

Nujno potrebno pa je na živahnem križišču pred glavnim uršulinskim zavodom kako prometno znamenje; če že ne semafor, pa vsaj zrcalo, da vidijo vozači in tudi pešci, kdo jim prihaja na ovinku naproti. Tisto križišče prehodi vsak dan na stotine oseb in zlasti šolarjev. Prav tam se je pripetilo tudi že dosti nesreč. Prometni stražnik se pojavi le od časa do časa. Ali bo

- Hanalska dolina

imenovala škofija za Petričičevega naslednika g. Corrada Puppo, ki je doslej opravljal v Vidmu službo ravnatelja pri škofijskem nadzorništvu za prosvetno in filmsko dejavnost. Novi kanonik bo v kratkem nastopil svoje novo mesto.

Rajnega msgr. Petričiča imajo še vsi bližnji in daljni rojaki v blagem spominu posebno kot dobrega in prijateljskega spovednika, ki je znal v spovednici tako skrbno tolažiti slovenske vernike. Vprašujejo se, ali bo tudi v bodoče tista spovednica na razpolago našim ljudem v domačem jeziku?

Stupica:

SMRTNA NESREČA

V ponedeljek se je zopet pripetila smrtna nesreča zaradi neprevidne vožnje. Ob polenajstih ponoči so se vozili v avtu štirje moški od bloka proti Podbonescu. Drčali so brez potrebe precej naglo. Na ostrem ovinku je pa avto spodneslo tako, da se je kar treščil ob cestnem robu. Vse štiri ranjence so prepeljali v čedajsko bolnišnico. Že po poti pa je izdihnil 27-letni Anton Sturam iz Šturmov pri Podbonescu. Druga dva potnika sta hudo ranjena; eden je lastnik avta in je tudi vozil, prehitro in neprevidno.

res potrebna prav kaka smrtna nesreča, da se bo županstvo odločilo za zaščito meščanov tudi na tej nevarni mestni točki?

Sovodnje:

TATOVI NA DELU

Že precej časa rokomavhajo po Sovodnjah in bližnjih vaseh drzni tatovi, katerih orožniki še niso mogli izslediti.

Prejšnji teden v nedeljo so se tatovi prilazili v čuvajnico ob železniški progji. V hiši je tudi stanovanje 37-letnega trgovca z zelenjavo Viktorja Zanutela. Družina je uporabila sončni dan za nedeljski izlet v Gradež. Ko se je zvečer vrnila domov, je našla vse stanovanje razmetano in eno okno v pritličju odprto in z razbitimi šipami. Tat — orožniki mislijo, da je bil samo eden — je udrl v hišo med deseto in pol-dvanajsto uro. To sklepajo iz izpovedi nekoga družinskega znanca, ki je ob desetih videl še vsa okna odprta; ko je šel kasneje mimo hiše, pa je bilo eno odprto. Seveda, iz tega še ni sklepal na tatvino, katero so domači odkrili šele zvečer in so jo prijavili orožnikom. Tat je odnesel v zlatenini in v denarju vrednost za 170 tisoč lir.

Peč:

PRITOŽBE VAŠČANOV

V sovodnjski občini se že marsikje opazita napredek in skrb občinskih mož za javne naprave. Nekaj več zanimanja od strani občinske uprave bi si pa želeli tudi občinarji na Peči. Želijo si zlasti, da b' jim popravili cesto iz Rubij na Peč. Cesta je nevarna za vsa vozila, ker je zelo ozka in ima dosti nevarnih ovinkov. Manjka tudi potrebna razsvetljava. Najbrž bi ne toliko stalo, da bi se odpravile te pomanjkljivosti.

Pripomniti moramo še, da je včasih tudi pošta prepočasna. Časopise in tudi Novi list nam dostavljajo tu pa tam s precejšnjo zamudo. Z malo dobre volje bi lahko vse te pomanjkljivosti odpravili in z njimi tudi godrnjanje vaščanov, ki je pač upravičeno.

NOV HOTEL V GORICI

Turistični uradi pa tudi izletniki so se stalno pritoževali, da primanjkuje v našem mestu primernih prenočišč. Odprt je hotel »Pošta«, ki pa nima velike zmožljivosti, poleg tega še gostišče »pri Jeleni« in pri severni postaji. Drugod je le kaka sobica na razpolago; vse premalo za turistični razvoj mesta.

Tej veliki pomanjkljivosti bo morda odpomogel načrt za velik in sodobnim zahtevam ustrezajoč moderen hotel, za katerega je bil načrt že predložen mestni gradbeni komisiji. Načrt predvideva zgradbo hotela na vogalu Korza in ulice Randaccio. Zavzel bo površino 1370 kvadratnih metrov. Imel bo pet nadstropij s 70 sobami in 100 posteljami. Vse sobe bodo opremljene s kopalnico, telefonom in televizijo. V dvignjenem pritličju bo velika restavracija z obširnimi dvoranami za bankete in ples, spodaj pa avtomobilske garaže, brivnice, prodajalne in podobno.

Stavba bo stala 350 milijonov lir. Graditi jo bodo začeli že februarja in jo namestavajo skončati v osemnajstih mesecih. Last-

Iz Goriške

nica novega hotela, kateremu so že izbrali ime »Grand Hotel Roxi«, bo neka delniška družba, ki pa še ni pravno ustanovljena in tudi še nima na razpolago vseh fondov.

SMRT UGLEDNEGA MOŽA

Te dni je smrt zopet ugrabila eno izmed značilnih slovenskih osebnosti v Gorici. V nedeljo je namreč umrl v visoki starosti znani brivec Rojic, ki je imel svojo brivnico blizu »Zlatega Jelena«. Pokojnik je bil znana pojava v življenju goriških Slovencev že v predvojnih dobah. Bil je v dobrih stikih tudi s pokojnim nadškofom Sedjem, ki ga je imel več let za svojega osebnega brivca. Rajni Rojic izhaja iz znane rodbine pod Kapelo, kjer še živi njegov brat Vid v častitljivi starosti in je še živa priča goriške zgodovine izpred polovice stoletja.

Ob smrti pokojnega izražamo vsej rodbini naše globoko sožalje.

SREDINSKO - LEVI ODBORI

Te dni so se sestali na sedežu socialno demokratske stranke v Gorici pokrajinski zastopniki strankinih organizacij. Glavno poročilo je imel pokrajinski tajnik Candusi. Med drugim je tudi govoril o bližnjih volitvah v nekaterih občinah goriške pokrajine. Poudaril je tudi željo osrednjega vodstva, naj se v vseh večjih občinah sestavi večina, ki bo zajela krščansko demokracijo, socialne demokrate, socialiste in radikalno stranko, po vzgledu večine v državnem merilu.

PODRAŽITEV POTNIH LISTOV

Opozarjamo javnost, da je kvestura odločila podražitev knjižic za potne liste od 1. oktobra dalje. Knjižice stanejo namesto 130 lir kot doslej — 400 lir, kar je treba vplačati pri okencu ob prošnji za potni list. Kdor ima še potni list na kvesturi, mora razliko doplačati. Pristojbine za potne liste pa ostanejo nespremenjene.

S POKRAJINSKEGA SVETA

V ponedeljek zvečer so se zbrali goriški pokrajinski svetovavci po daljšem odmoru na novo sejo. Na dnevnem redu je bila razprava o odstopu dveh članov sveta, in sicer misinskega zastopnika dr. Sampiera in socialnodemokratičnega člana Ferrucia Fantinija.

Poleg teh osebnih sprememb so svetovalci preračevali tudi obračun za prejšnje poslovno leto in proračun za prihodnje poslovno leto. Za leto 1964 je pa treba odobriti še nekatere popravke, katere je predlagala prefektura.

PROMETNA VZGOJA

Goriška mestna uprava je prišla na posrečeno misel, da bi se šolski otroci na dovteten in prijeten način prometno vzgajali za varnost na cestah. V spodnjem ljudskem vrtu, v zeleni dolinici ob Kornu, bo uredila v miniaturni ceste, vijuge, križišča z vsemi prometnimi znaki v majhnem.

Po tej liliputski cestni mreži bodo švigali avtomobilčki in vozovi, da se bodo otroci kar igraje priučili cestnemu prometu in potrebnim varnostnim znakom.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Detelova knjiga „Blodnjak“

V slovenskih knjigarnah v Trstu se je pojavila knjiga Leva Detele, »Blodnjak«. To je njegova prva samostojna knjiga. V njej je objavil svoje surrealistične novele, ki izražajo tesnobo današnjega človeka in njegove podzavestne privide in slutnje. Hkrati pa najdemo v teh novelah tudi močan odmev današnje stvarnosti, zlasti stvarnosti slovenskega človeka.

Knjiga, ki obsega 94 strani, vsebuje sedem novel, ki nosijo naslove: »Gora, ki je ni«, »Poslednja gora«, »Tuja dežela«, »Starkin krvnik«, »Blodnjak« (po tej noveli ima vsa zbirka naslov), »Posebna smrt«, in »Sprememba«.

Bravec se v začetku skoraj začudi temu nove-

PRIJAZNI STRAHEK PLUFT NA FESTIVALU

Na mednarodnem dramskem festivalu v Benetkah je bila te dni v seriji uprizoritev mladinskih gledališč predstava igre »Pluft, mala prikazen«, ki jo je napisala Clara Machado, igralo pa jo je mladinsko gledališče »Arhova Lion« iz Pariza.

Avtorka igre, Clara Machado, že deset let vodi mladinsko gledališče »Teatro do Tablado« v Rio de Janeiru. Njene mladinske igre, ki jih je že kakih deset, so polne miline in fantazije. To velja tudi za igro »Pluft, mala prikazen«. Zato ni čudno, da je ta igra doživela velikanski uspeh po vsej Južni Ameriki. V Argentini so posneli po njej tudi film. Zgodba prikazuje dogodivščine simpatične družine strahov, ki živijo na podstrešju zapuščenih hiš, in ljudi, ki vdrejo v ta njihov svet. To so mala deklica Mirabella, ki jo zasleduje pirat Lesena noga, ker jo hoče ugrabiti, in trije mornarji, ki bi radi deklico rešili. Vse skupaj pa zane se tja pri iskanju zaklada, katerega je nek star mornar, Mirabellin dedek, skrjal na tistem podstrešju. Mala Mirabella in strahek Pluft se najprej debelo in bojzljivo gledata, nato pa postane prijatelj in Pluft sklenc, da bo svoji prijateljici pomagal. Vmes poseže tudi Pluftov stric, stari pomorski strah Gerundij s svojo četo prijateljev - strahov, in tako se zadeva seveda slabo konča za pomorskega razbojnika Leseno nogo, mala Mirabella pa dobi zaklad svojega dedka.

Igrica je napisana tako, da so otroci vsi navdušeni za prijazno družinico strahov, svojih prijateljev, in tako ni čudno, da je doživela zdaj tudi v Benetkah izreden uspeh pri malem občinstvu od sedmega do enajstega leta. Uživali pa so jo tudi večji otroci in — morda še najbolj — odrasli.

Chagalove freske v pariški Operi

Te dni so na gala večeru v pariški Operi predstavili javnosti freske, s katerimi je okrasil Chagall strop največjega francoškega gledališča. Gala večera se je udeležilo več ministrov, mnogi veleposlaniki, glavni ravnatelj organizacije UNESCO René Maheu in najodličnejši predstavniki umetniškega in literarnega življenja v Parizu. Vsi so pristržno čestitali staremu umetniku in slikar je bil vidno ganjen.

Chagall je sedel v loži skupaj z ministrom za kulturo Andréjem Malraoum in z ženo ministrskega predsednika gospo Pompidou. Medtem ko so odkrivali Chagallovo strop, je simfonični orkester izvajal finale Mozartove simfonije »Jupiter«. Gala večer se je končal z izvedbo baleta »Dafne in Cloe«.

Morje luči je obilo novi strop, na katerem so se zableščale pred očmi očaranih gledavcev ogromne živopisane freske. Chagall je poslikal približno 200 kvadratnih metrov stropa s freskami. Slikar sam je izjavil, da je hotel, naj bi te njegove freske odražale sanje ter trud igralcev in glasbenikov. »Slikal sem z mislijo, da bo spodaj vedno mrgolelo nešteto barv večernih oblek odličnih obiskovalk gledališča«, je izjavil.

Zato je slikal, kot je sam izjavil, prosto kot ptič, brez teorij. Rezultat razodeva posrečeno sintezo preprostih tem, ki so značilne za Chagallovo slikarstvo in katere sta mu navdihnili svet glasbe in samo pariško mesto. Med osebami na fre-

mu, nenavadnemu slogu v slovenski literaturi. Pričakujoč kakih realističnih opisov in kritik današnje socialne stvarnosti, kot jih je navajen pri drugih mladih slovenskih pisateljih, pa kmalu premeta svoje pomisleke in se z vedno večjim zanimanjem pogloblja v to branje, ki mu odpira nove horizonte, ne le literarne, ampak predvsem duhovne. To so drobne novele, brez kaknega obsežnega in močno razgibanega dogajanja, vendar pa polne notranje napetosti, ki je zapopadna v dramatičnosti situacij, v eksistencialističnem pojmovanju življenja in usode. Nekatere novele so naravnost grozotne po svojem občutku. Vendar pa nikjer ne zasledimo kake mrzle, racionalistično analizirajoče miselnosti, ampak preveča vse Detelovo pisanje toplo humanistično občutje, iz katerega diha ljubezen do človeka. Predvsem pa občutimo v teh novelah upor — proti nečlovečnosti, proti racionalnosti današnjega življenja, ki hoče biti sama sebi namen, in proti nasilju, ki je prikazano anonimno, a vendar grozljivo od blizu in razločno.

Naj še pristavimo, da so novele napisane v zelo lepem jeziku. Gotovo je, da pomeni ta Detelova knjiga novel eno najboljših pripovednih del, kar jih je izšlo letos v okviru slovenske literature.

Knjigo je izdala nova založba »Sodobna knjiga«, v Trstu, ki namerava izdati predvsem dela izrazito sodobnih slovenskih pisateljev.

S kongresa krščanskih pisateljev

Podtajnik za trgovinsko mornarico Riccio je prejšnjo sredo zaključil v Bolgini drugi mednarodni kongres krščanskih pisateljev, za katerega je dal pobudo Mednarodni center za študije in kulturne odnose. Udeleževalo se ga je okrog 300 pisateljev z vseh strani Italije in iz številnih tujih držav.

Med raznimi govorniki zadnjega dne je nastopil prof. Lazzarini z univerze v Bolgini, ki je predaval o intelektualnem napredku in religioznih vrednotah. Prof. José Luis Curriel, predavatelj za psihologijo na univerzi na Mexico City, je opozoril na važnost psiholoških pripomočkov v prizadevanju, da bi dali človeku možnost, da se ubrani negativnih posledic napredka.

Prof. Gunter Küchenhoff z univerze v Würzburgu v Nemčiji pa je govoril o pravu, vrednotah in idejah.

VITTORIO GASSMAN BO DAL SLOVO GLEDALIŠČU

Vittorio Gassman tri leta ne bo več nastopal v gledališču, ker je podpisal pogodbo z neko filmsko družbo, da bo igral v seriji njenih filmov. Gassman je namreč postal pesimist glede italijanskega gledališča, morda zato, ker si je delal o njem prevelike upe. Razočaran je zlasti nad občinstvom, češ da nima osnovne gledališke kulture. Pravi tudi, da manjka v Italiji gledaliških šol in takih dobrih igralcev, ki bi bili pripravljeni poučevati na njih.

Razen tega je Vittorio Gassman mnenja, da predstavlja film danes tisto igralsko izraznost, ki je bolj v skladu s časom. Vittorio Gassman pa je hkrati zatrdil, da smatra svoj eksperiment z ljudskim gledališčem za pozitiven, kljub velikemu razočaranju, ker ga je spravil v stik s preprostim občinstvom, ki se ne dela izobraženo, ampak zna neposredno uživati dobre predstave.

»TEMPERATURNI LISTI«

Pisatelj Jože Javoršek je objavil pred kratkim novo knjigo z naslovom »Temperaturni listi«, ki je izšla pri Mariborski založbi Obzorja. To so ptopisno — esejišični sestavki, zbrani v zbirko, ki predstavljajo kot knjiga nekaj izvirnega v slovenski literaturi. Javoršek namreč v teh svojih spisih izpoveduje svoja občutja o raznih zunanjih motivih, srečanjih in povodih.

Po mnenju kritikov gre za delo, ki je namenjeno izrazito intelektualnim krogom. Javoršku priznavajo sijajen slog, hrati pa mu očitajo precejšnjo abstraktnost.

Zatem je nastopil podtajnik Riccio, ki je predaval o človeških vrednotah in o politično in socialno dinamičnem napredku. Prikazal je prispevek prosvetljenstva in romantike k napredku ter poudaril, da marxistični kritiki ni uspelo, da bi omajala trdnost krščanskih duhovnih idealov. Njen poskus, da bi zreducirala vse na gospodarsko stvarnost, se je nedvomno ponesrečil. Temeljno nasprotovanje krščanske duhovnosti marxizmu ne izvira iz gospodarskih ali razrednih razlogov, ampak iz potrebe po zajamčenju svobode človekove osebe, in država sama v pojmovanju take svobode, ni drugega kot sredstvo, ki naj skrbi za telesno blaginjo svojih državljanov. Totalitarna država, ki hoče po marxistični dogmi vsiljevati socialno pravičnost za ceno svobode, je doživela neuspeh, in sovjetski eksperiment je najboljši dokaz za to.

NOVA SEZONA NEMŠKEGA KULTURNEGA INSTITUTA V TRSTU

Nova umetniška sezona Nemškega kulturnega instituta v Trstu se bo uradno začela 14. oktobra s Koncertom slavnega nemškega violinista Denesa Zsigmondya. Tudi naslednji koncerti v Nemškem kulturnem institutu bodo na visoki umetniški gladini. Nastopili bodo med drugimi pianistka Maria Kalamakrian, kitarist Bruno Tonazzi, salonski orkester iz Pforzheima pod vodstvom dirigenta Friedricha Tileganta, Hamburško društvo za baročno glasbo in mladi čelist Tobias Kühne. Na sporedu bo tudi večer jazz glasbe, na katerem bo nastopil berlinski jazz orkester »Spree City Strompers«, ki velja za najboljši nemški orkester »old-time-jazza«. Verjetno bo nastopil to sezono v dvorani Nemškega kulturnega instituta tudi slavni godalni kvartet Endres.

Nemški Kulturni institut prireja tudi tečaj nemškega jezika, za katere se je treba vpisati na sedežu instituta v ulici Coroneo, 15. Predvideni so poleg splošnih tečajev tudi posebni tečaji za trgovsko korespondenco, konverzациjo, prevajanje in sodobno nemško literaturo, pa tudi tečaj za otroke in mladino od 7. do 15. leta.

POLJSKA NAGRADA ZA FRANCETA VODNIKA

Na slovesnem zasedanju poljskega Pen kluba v Varšavi so izročili nagrado znanemu slovenskemu katoliškemu pesniku Francetu Vodniku za njegove številne in odlične prevode poljskih literarnih del v slovensščino.

GOSPODARSTVO

Pravilno ravnanje z mošti

Ze zadnjič smo v članku »Kako ravnamo z mošti« omenili, da ni dovolj, če pride mošt v zažveplan sod, kar je sicer boljše kot nič, a vsekakor boljši je dodatek žveplenokislega amonijevega fosfata, katerega pa seveda lahko nadomestimo. Nadomestimo pa ga lahko s kakšnim drugim istovrednim pripravkom, ki pa mora vsebovati iste snovi. — Taka sredstva učinkujejo namreč v več smereh. Predvsem razkužijo mošte, ker zamorijo gnilobne glivice. Istočasno pa zamorijo tudi precej divjih in zato škodljivih kvasnic, zato ostane kipenje nekaj časa zadržano. Med tem časom se pa krepijo žlahtne kvasnice, za katere je v pripravku primerna hrana — fosfati — in mošt začne kmalu kipeti, v rednih razmerah v teku 24 ur. Mošti pa, ki so dobili žveplenokisli amonijev fosfat, ne bodo burno vreli, marveč bolj tiho in mirno, zato pa bolj temeljito; taki mošti se bodo mnogo prej spremenili v mlado vino, ki se bo kmalu začelo čistiti.

MOSTI NOČEJO KIPETI!

Predvsem se obotavljajo vreti mošti iz premrzlega grozdja, ki je bilo brano zgodaj zjutraj in je zato tudi mošt mrzel. Ne kipijo tudi mošti, ki se nahajajo v premrzlem prostoru. — Zavedati se moramo, da potrebujejo vrelne kvasnice za svoj razvoj gotovo toploto, ki v naših razmerah naj ne bo nižja od 15° C, in to v prostoru okoli sode in v samem sodu. Nikdar pa ne smemo dvigniti toplote preko 20-22° C, ker bi med naslednjim kipenjem v sodu nastala previsoka toplota, ki bi žlahtne vrelne kvasnice zamorila in bi nastalo manitno kipeenje, s katerim dobimo sladko-grenko vino, katerega je zelo težko popraviti.

Če je toplota v prostoru pravilna — med 15 in 22° C-a v sodu prenizka, lahko toploto v prostoru dvignemo tudi preko 22° C, a samo za toliko časa, da začne mošt v sodu kipeti. Od tega trenutka naprej moramo toploto v prostoru znižati. — V takem primeru je dovoljeno tudi ogretje mošta v sodu, kar lahko storimo z električno ogrevalno palico ali pa da odvezamo kotel mošta in ga pri malem ognju med mešanjem segrejemo na največ 50° C, segreti mošt prilijemo k ostalemu v sodu in premešamo. — Mnogokrat pa bomo spravili mošt do kipeanja, če mu dodamo kipečega mošta iz drugega kipečega sode. Seveda morata biti oba mošta iste vrste.

Neradi kipijo mošti v steklenih, cementnih in parafiniranih posodah ter v sodih z debelimi dogami in obilnim kamnom na njih. V take posode prihaja namreč k mošti premalo zraka, katerega pa vrelne kvasnice nujno potrebujejo za svoje delovanje.

Kipenje moštov lahko uvedemo tudi z uporabo umetnih selekcioniranih kvasnic, katere pa tudi ne morejo delovati brez zraka in primerne toplote.

KONCENTRIRANI MOŠT ZA PREKISLE MOŠTE

V splošnem so letošnji mošti res dobri, dovolj sladki, da bodo dali večinoma vino z 11 do 13 stopinj alkohola (Maliganda), a nekaj jih je le takih, ki so pokazali pre-

malo slakorja in so kiselkasti. Te bi bilo potrebno okrepiti, dodati jim moči. Ker pa je v Italiji prepovedano dodajati moštom navaden sladkor, in količino nad 1 kg na 100 l mošta dodanega slakorja kontrola z lahkoto ugotovi, ostane za okrepitev premalo sladkih moštov samo koncentriran, zgoščen mošt (mosto concentrato), katerega prodajajo nekateri grosisti z vinom.

Moštom ali mladim vinom pa ne smemo dodajati prevelikih količin zgoščenega mošta, ker bi z njim spremenili značaj vina, posebno če mošt ni bil pridobljen iz sorodnih sort. — Največ lahko dodamo zgoščenega mošta za približno 2 stopinji alkohola (maliganda). Ker vsebuje zgoščen mošt navadno 55 do 60 stopinj slakorja, potrebujemo za vsako novo stopinjo alkohola v 100 litrih približno 2½ kg zgoščenega mošta. Za 2 stopinji torej 5 kg. Jasno je, da nam mora prodajalec točno povedati, kakšen je mošt, predvsem iz kakšnih sort je napravljen in koliko slakorja vsebuje. Koncentriran mošt je namreč sorazmerno drag, ker stane stopinja slakorja v vsakem kg navadno okoli 5 lir (1 kg mošta stane okrog 300 lir).

Seveda moramo s koncentriranim moštom pravilno ravnati. Določene količine mošta ne smemo kar zlititi med drugi mošt oziroma mlado vino. V tem slučaju bi se mošt spustil na dno posode in bi tam ostal nespremenjen. Zato moramo zgoščen mošt vedno najprej v šempli razredčiti s svojim

moštom ali mladim vinom, in to čim bolj redko mogoče, potem šele ga prilijemo k ostalemu. — Najbolje je, če primešamo pripravljene zgoščen mošt med ostalega takoj ob pričetku vrenja, to je pred burnim vrenjem. Med prilivanjem moramo v sodu mešati. — Če pa je naš mošt že prevrel in se je že spremenil v mlado vino, ali se je po dodatku koncentriranega mošta kipenje ustavilo, moramo napraviti kiselni kvas, da izzovemo novo kipenje. V ta namen vzamemo nekoliko svežega mošta iz komaj iztisnjenega grozdja, mu dodamo selekcioniranih umetnih kvasnic in na 1 hl 20 do 30 gramov amonijevega fosfata (fosfato biammonico) ter ga hranimo na primerno toplem kraju (od 16 do 20° C). Čim začne ta mešanica kipeti, jo zlijemo v sod, kamor smo že prej primešali zgoščen mošt.

Če bomo pravilno ravnali s toploto, se bo kmalu začelo ponovno kipenje. Seveda je potrebno za večje količine tudi več kipelega kvasa: za sode od 600 litrov vsaj 10 litrov kvasa. — Nato pustimo kipeti, dokler ni izginila vsa sladkoba iz novega vina.

—0—

SPEKULACIJA S TOPOLI SE NE IZPLAČA

V Italiji, zlasti v Lombardiji so posadili s topoli marsikatero najbolj rodovitno ravnico. Računali, so, da se topole, ki sami rastejo, po 10 letih požaga in prodaja po visokih cenah.

Predsednik organizacije italijskih topolorejcev je na odborovi seji v Paviji izjavil, da ni potrebno hiteti s sekanjem topolov, ker da je na trgu prevelik naval s tem blagom. Nadalje je rekel, da je topoloreja popolnoma zgubonosna, ker se is dozorelega nasada izbije komaj 60 do 70% lastnih stroškov za gojenje.

Praščjereja v Italiji

Sedaj je praščjereja v Italiji ponovno v krizi. Zanimivo je, da se praščje krize pojavljajo vsako 4. leto. Bile so l. 1949, l. 1953, 1957 in 1960 ter sedaj v l. 1964. Trenutna cena praščjev je 250 lir za kg žive teže (320 za mrtvo), a je bila 3. januarja letos 430 in 17. aprila 305 lir za kg žive teže. Kriza se pričinja vedno enako: Najprej pade cena maščobi, zlasti slanini, kmalu potem pa praščjem. Sedaj je cena slanini na veliko komaj kaj več kot 100 lir za kg (zato je gre s prepustnicami zelo mnogo preko meje) in praščji industrialci, to so klobasarji, prekajevalci, pršutarji in podobni imajo pri današnjih cenah pri vsakem kg slanine vsaj 150 do 200 lir izgube, kar znese pri celotnem praščju precejšnjo vsoto, ki mora biti krita z višjim izkupičkom za ostalo meso. Nizke cene praščjev zadenejo namreč samo praščjereje, vsi ostali zaslužijo.

Uradne številke pravijo, da je v Italiji 4.650.000 praščjev. Glede reje je na čelu Lombardija, ki priredi letno okoli 950.000 stotov svinjine. Sledi Emilija s 685.000 stoti prireje. Prireja svinjine v ostalih pokrajinah je bolj pičla: v Pugliah, katerih razsežnost in podnebje sličita Emiliji, redijo letno manj kot 40.000 praščjev.

Je nekoliko čudno, da je izbruhnila praščja kriza v teh časih, ko se toliko govori, piše in ukrepa o povečanju proizvodnje mesa. Vzroki za krizo so najbrž malo upra-

vičeni: temeljijo predvsem na boleznem nerazpoloženju Italijanov proti praščjemu mesu in praščji masti. Istočasno pa se nemški turisti v jadranskih kopališčih od Gradeža do Taranta bašejo z mastnimi svinjskimi zrezki in klobasami.

Drugi vzrok bi bila previsoka proizvodnja praščjev. Ali je res taka nadproizvodnja? Izvedenci pravijo, da bo kriza prešla, čim bo država odkupila oziroma spravila v hladilnike 1 do 2%, to je 50 do 100.000 praščjev. To so na splošno neznatne količine, ki pa vplivajo s svojo težino na razvoj tržnih cen. S ceno praščjev je namreč enako kot s cenami vseh ostalih kmetijskih proizvodov: Dokler ni na trgu dovolj b'aga, cene rastejo, pri ravnotežju ponudbe in povpraševanja so cene v glavnem stalne, če pa je na trgu — čeprav le neznatna količina — pridelkov odveč, pade cena. Zato so pač potrebne zadružne organizacije, ki v takih slučajih posredujejo in cene uravnajo, da se onemogoči njihovo skakanje. Od skakanja cen namreč ni stalnega dobička.

Praščja kriza v Italiji bo prav gotovo kmalu premagana in svinjerejci se bodo naučili, da se izplača rediti praščje samo do teže med 100 in 120 kg ter da je gospodarsko nesmiselno in da prinaša izgubo, če jih pitamo do 150 in več kg teže.

Naši ljudje pa v splošnem od praščje krize niso prizadeti, ker smo pregošposki, da bi praščje redili.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Takoj nato je Mussolini predlagal in ministri so sprejeli za nove pokrajine sledeče meje:

1. Južna Tirolska tvori eno pokrajino z glavnim mestom Tridentom.

2. Zader tvori z okolico eno pokrajino.

3. Enotna furlanska pokrajina z glavnim mestom Vidmom bo obstajala iz videmske pokrajine in goriške dežele.

Od goriške dežele se odcepijo ob morski obali Gradež in otok Morosini ter sodni

122. D. E. BESEDNJAK

okraj Tržič, ki se priključijo Trstu. Oglej ne!

Nadalje se odcepijo od Goriške postojnski politični okraj, sežanski sodni okraj in štiri komenske občine (Mavhinje, Slivno, Šempolaj in Nabrežina).

4. Trst bo glavno mesto posebne pokrajine. Tržaško pokrajino bodo tvorili razen mesta Trsta in okolice: tržiški sodni okraj, Gradež, otok Morosini, postojnski politični okraj, sežanski sodni okraj in imenovane štiri komenske občine. Razen tega se priključijo Trstu istrski okraj Milje.

5. Istra tvori eno pokrajino z glavnim mestom Pulo in ne več Porečem. Odcepi se Milje, priklopi pa okraj Bistrica.

MUSSOLINIJEV GOVOR

Mussolini se je oglasil k besedi in povedal, zakaj je bilo potrebno tako ravnati.

Prvič je zahtevala to večina Italijanov v Juljski krajini, drugič se je tako ustvarila tržaška pokrajina, ki obsega morski breg od Tržiča do Milj. Trst naj »nadzoruje z železnico Postojna-Sežana-Trst Slovence svojega ozemlja, glede katerih bo moral izvršiti zgo-

lovinsko nalogo, da jih vsrka« ali po domače poitalijanči.

Tretjič je bilo potrebno ustvariti enotno furlansko pokrajino, ki je za Italijo velikanske važnosti.

»Vsrkanje enotnega in mnogoštevilnega slovanskega prebivalstva in nemškega prebivalstva v trbiškem okraju bi se ne moglo izvršiti v majhni pokrajini, kakor bi bila Goriška, ker bi bil tam italijanski živelj kvečjemu le tako močan kakor tujerodni.«

Z ustanovitvijo velike pokrajine pa prav lahko naprej vidimo, da se bo tujerodno prebivalstvo dalo vsrkati, ker se bo nahajalo upravno v popolni manjšini.

Gorica na drugi strani ni bila nikdar glavno mesto pokrajine. Pod Avstrijo je imela takozvano avtonomijo in deželni odbor, toda ostala je vedno glavarstvo, to je podprefektura.«

»Gorica bo pa kljub temu ohranila poveljništvo vojaške divizije in vse druge podrejene urade. Da pa bo sposobna rešiti ono posebno nalogo, ki jo ji je prisodila nova zgodovina Italije, bo vlada poskrbela, da se v mestu ustanovijo, oziroma razvijejo razne kulturne in tehnične naprave. Tako bo postalo mesto važno središče za širjenje italijanstva.«

Mussolini je na koncu poudarjal, da je morala biti pri reševanju tega vprašanja na prvem mestu le skrb za najvišje državne koristi.

»Pozneje, ko bo raznarodovanje narodnih manjšin v teku — in s pomočjo naše tisočletne kulture bodo pri tem potujčevanju živahno sodelovali vsi Italijani, v prvi vrsti pa

oni, ki stoje danes okoli vlade — ko bo torej raznarodovanje manjšin že velikopotezno v teku, se bodo, če bo treba, spremenili današnji sklepi. Danes pa bodo morali vsi iskreno in vdano izvršiti sklepe, ki jih napravi vlada.«

LJUDOVCI ZA AVTONOMIJO

Poslaenc Degasperi, ki je načeloval 106 poslancev Italijanske ljudske stranke v rimski zbornici, je imel v Tridentu pomemben govor. V uri, ko fašizem uničuje starodavne avtonomije Tridentinske in Juljske krajine, je smatral Degasperi za potrebno, da Ljudska stranka vnovič visoko dvigne prapor avtonomistične misli.

Ljudska stranka je ta vogelni kamen postavila na kongresu v Benetkah leta 1921. Največji državniki italijanskega preporeča so bili naklonjeni avtonomistični misli. Ljudska stranka je dvignila to zahtevo na štiti in ne bo popustila od nje.

Nato je poslanec Degasperi prešel na vprašanje novih pokrajin. Opisal je triletni boj novih pokrajin za občinsko in deželno avtonomijo. V tem boju je stala Ljudska stranka na čelu avtonomistov. Sedaj pa je vlada raztegnila na nove pokrajine italijanski občinski in deželni zakon, s čimer je na en mah uničila avtonomijo.

Degasperi je bil načelnik kluba poslancev Ljudske stranke, a Luigi Sturzo je bil splošno priznani voditelj stranke. Ta je poslal Degasperiju in tridentinskemu ljudstvu sledečo brzojavko:

»Delim z vami žalost zaradi odprave avtonomije, za katero se avtonomistična Italija bori že 22 let. Ljudska stranka poudarja tudi danes svoj avtonomistični program. Živo želi, da bi iz nedotakljive avtonomije ljudstva mogla vziti svoboda samoupravnih teles.

Politični tajnik don Sturzo.«
(Dalje)

BITKA PRI SISKU

3. I. STEKLASA

Kljub miru leta 1583. so trajali boji na turških mejah neprenehno. Zaradi tega se je že leta 1584 pritožil cesarski poslanec baron Ejzing v Carigradu, da se ne držijo pogodbe, kakor bi se morali. Turki pa so se po svoji stari navadi zopet izgovarjali, da delajo cesarski generali ravno tako. Vsakoletna darila, katera je imela Avstrija dajati Turkom, niso smela izostati in pri vseh pogajanjih so odjenjali navadno cesarski poslanci, celo takrat, ko so cesarske čete uspešno napredovale. To slabost avstrijskih državnikov so na turškem dvoru dobro poznali, pa jo znali tudi pri vsaki priliki izkoristiti. Če hoče imeti cesar mir, naj ga ima, so si mislili, naj ga tudi dobro plača; zato so bili Turki tudi toliko predrzni, da so zahvetali od novega avstrijskega poslanca, doktorja Jerneja Petza, ko je prišel leta 1590. v Carigrad zaradi podaljšanja dosedanjega osemletnega miru, razen navadnega darila 30.000 zlatov tudi še dar, sicer ne v denarjih, al' v dragocenih srebrnih posodah, kar bi se ime'lo izročiti že naslednje leto. Nova pogodba o miru pa bi imela slediti leta 1592. Vendar pa je prišlo že prej do krvavih bojev, čeprav tudi sedaj Turčija še ni uradno napovedala vojne, ampak jo je Hasan paša sam začel, ko je z veliko vojsko napadel Hrvatsko ter zasedel Sisek leta 1591.

Hasan paša, tedanji bosenski namestnik, je bil hud krščanski sovražnik. Po neki trditvi je bil italijanskega rodu in benediktinski menih, ki je pa kasneje izstopil iz reda ter postal celo odpadnik, kajti v Bosni se je poturčil; po drugi trditvi pa je bil rojen Bosnjak iz roda Predojevičev. Bil pa je hraber in prevzetan ter izvrsten vojak. Zaradi teh sposobnosti je postal v kratkem paša in bosenski namestnik. Ha an je hotel na vsak način pokazati svojo moč sosednim kristjanom, zato je zbiral že dalj

časa vojsko po vsem svojem pašaluku (pokrajini). Končno se je obrnil tudi v Carigrad za pomoč. Sultan Murad III. pa ni bil vnet za vojno, ker je smatral za potrebno, da se da vojakom odpočitek za nekaj časa zaradi tako velike in težavne vojne s Perzijci, s katerimi so bili komaj sklenili mir. Tudi večina sultanovih svetov'cev je bila tega mnenja, samo veliki vezir (minister) Sinan paša je bil drugih misli. Ta človek je bil nizkega rodu (nekateri so celo trdili, da je poprej pasel svinje na Arbanaškem), pa si je tudi še kot dostojanstvenik ohranil preprosto obnašanje. Bil je krvo'čne narave, lokav, zviti in slavohlepen ter je za' gledal, da se sultan vojskuje in kri preliva, kajti samo tako je mogel zadovoljiti svojim strastem. On je delal z vsemi si'ami za to, da se po sklenjenem miru s Perzijanci prenese vojna v Evropo, da se odpove mir nemškemu cesarju ali poljskemu kralju ali pa celo Benečanom, kajti bil je mnenja, da turško orožje ne sme zarjaveti. Na vsaki seji državnega sveta je obnovil to vprašanje ter se trudil pridobiti navzoče svetovalce zase, da bi glasovali za vojno.

Kljub temu vendar obveljala ni njegova, zato je s tajnimi pismi spodbujal Hasana, naj začne čimprej vojno v cesarskih deželah, da dobi on sam tako povod ter more obdolžiti cesarja, da je prekršil mir, ki je bil zopet podaljšán na osem let. Hasan paša, ki se je pripravljál na vojno s Hrvati, je kaj rad bral to nagovarjanje večkega vezirja. Že spomladi tistega leta je napadel hrvaške in slovenske dežele ter jih strašno opustošil, s seboj na Turško pa odpeljal velik plen in mnogo sužnjev. Bila bi pa začela Hrvaško še večja nesreča, da ni nastopilo deževno vreme in povodnji, ki so končno prisilile Turke, da so se vrnili domov.

Ko je Hasan paša ropal po Hrvaškem, naši vojskovodje tega niso mi'no gledali, ampak so se zbrali, da bi se maščevali nad krvo'čnim pašo.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

PRED OLIMPIADO V TOKIU

10. oktobra bodo slovesno odprli XVIII. olimpijske igre v Tokiu. Japonci prirejajo celo vaje za uvodno slovesnost, v skoraj polnem stadionu. Manjka samo cesar, a poročajo iz zanesljivih virov, da se na sprehodih po svojih obsežnih parkih na glas uči olimpijsko formulo, s katero bo odprl igre.

Varuhe javne morale na Japonskem pa skrbijo, kako se bodo obnašale med olimpiado japonska dekleta, spričo 40.000 čednih mladih tujcev, po večini belcev, ki bodo štirinajst dni polnili tokijske ulice. Japonska dekleta so namreč znane po tem, da cenijo bele fante, ker so postavnejši in bolj veseli kot Japonci, pa tudi zato, ker se kavališko obnašajo do žensk, kar na Japonskem ni v navadi. Baj je napravila tokijska občina preizkus: najela je čednega plavalca Angleža in ga postavila na prometno ulico z nalogo, da nagovori vsako lepo dekle, ki bo prišla mimo, ter jo prepovori, da bo prišla zvečer na sestanek. Baj je odklonila samo vsaka dvajseta, nekatere pa so celo kar hitro pristale... Zadeva ima tudi svojo socialno plat. Dekleta si žele v tujino, kjer je življenjska raven višja, ženini bogatejši in ženske bolj svobodne... Med tokijska dekleta so razdelili 50.000 izvodov knjižice, ki jih uči, kako naj se obnašajo do tujcev med olimpiado.

Mnogo olimpijskih prireditev je že davno vnaprej razprodanih. Za uvodno in zaključno slovesnost v stadionu je velikansko zanimanje, in kot poročajo, veljajo zdaj vstopnice za najboljše sedeže v stadionu za uvodno svečanost (s prižiganjem olimpijskega ognja) v preprodaji okrog 250.000 lir. Kdo si jih je pravočasno dovolj nabavil, bo lahko postal milijonar. Vstopnice za lahkoatletске nastope stanejo v preprodaji že okrog 19.000 lir, za tekme v plavanju, telovadbi, volleyballu in judu pa okrog 15.000 lir. Ti športi so na Japonskem najbolj priljubljeni. Niso pa še razprodane vse vstopnice za tekme v jahanju, kosarjenju, modernem peteroboju, hockeju (na travi), boksanju (!) in nogometu (!).

Osnovna vremenska opazovalnica v Tokiu je napovedala, da je možno, da bo zajel Japonsko rivo med olimpijskimi igrami tajfun. To prognozo je postavila vremenska opazovalnica na osnovi dolgoletnih vremenskih statističnih podatkov. Po isti prognozi bo najbrž, v štirinajstih dneh olimpijskih iger pet dni deževnih. Prve štiri dni bo verjetno lepo vreme, nakar bo sledil deževni »vložek«.

Ni težko uganiti, da si bodo v Tokiu glavni nasprotniki v atletiki Američani in Rusi. Oboji upajo na zmago. Pri tem pa je treba upoštevati, da predstavljajo zlasti Rusi reprezentanco pravega kontinenta. Med sovjetskimi atleti je namreč mnogo atletov druge narodnosti. Zlasti mnogo jih je iz bivših baltskih držav Litve, Letonije in Estonije, pa tudi iz Belorusije, Ukrajine in iz kavkaskih republik. Če bi nastopali samo Rusi, bi se ne mogli meriti z Američani. Tudi ti so etnično zelo različni, le da se vsi prištevajo k enemu, ameriškemu narodu. Med njimi je, kot znano, tudi precej črncev, ki prislužijo na vseh olimpiadah Združenim državam lep odstotek medalj.

Ameriški in sovjetski atleti se seveda skušajo med seboj čimbolj »vohuniti«, da bi presodili nasprotnikove dobre in slabe strani. Kot v politiki in vojski, se Sovjeti tudi v športu bolj boje vohunov kot Američani. Zato so prestavili taborišče za treninge v kraj Utsunomiya, ki leži 100 km severno od Tokia. Ker je promet v Tokiu in okolici zdaj zatrpan, se lahko tam počutijo precej varne pred »vohuni« in radovedneži.

Za tretje mesto v atletiki se bodo nedvomno borili Nemci, ki so prišli na olimpiado v znamenju »Združene Nemčije«, ter Poljaki in Angleži. Toda tudi drugi bodo rekli kako svojo vmes, zlasti atleti skandinavskih narodov, Avstralci, Francozi, Madžari, Italijani in Brazilci. Italijani so

kot vedno optimisti, Jugoslovani pa ne preveč, čeprav imajo tam nekaj dobrih atletov, n. pr. Špana, Vivoda in Stamejčičevo, ki je nedavno izenačila svetovni rekord na 80 metrov. V jugoslovanskem taboru tudi zato morala ni najvišja, ker je prišlo med pripravami za olimpiado do raznih homatij in intrig med osrednjimi športnimi funkcionarji v škodo tega ali onega atleta, in tudi zaradi... čevljev. Baj je dobili jugoslovanski reprezentanti čevlje k enotnim olimpijskim dresom šele zadnji dan in zdaj jih hudo... tiščijo. Znano pa je, kako čevlji, ki tiščijo, zbijajo človeku moralo...

Italijani dajo veliko na svoje tekače čez zapreke, na Ottolina (v teku na 200 m), na waterpoliste, kolesarje in na jezdece, pa tudi na sabljače. Jugoslovani pa upajo največ od telovadca Cerarja, ki pa zadnje čase (po boleznih) ni preveč siguran, čeprav je še vedno odličan, pa tudi od waterpolistov, ki so v treningu tekmi že premagali Italijane, prvake z rimske olimpiade, s 3:0, in na veslače, ki se tudi ne mislijo šaliti...

Niso pa vsi prispeli v Tokio samo po medalje. Mnogo je vmes takih, ki jim ne gre za športno salvo, ampak za zabavo in uživanje, zlasti... kulinarčno. Medtem ko se atleti potijo na vežbališčih in držijo strogo dieto in funkcionarji vsi živčni tekajo sem in tja in ne vedo, ali bi dvigali moralo atletom ali sebi, romajo tretji od ene tihične japonske restavracije do druge in pokušajo japonske in druge daljnovzhodne specialitete, med katerimi so nekatere prav imenitne tudi za zahodne jezike.

Olimpiada pač prinese vsakemu nekaj; nekaterim bo prinesla veselje, drugim razočaranje, ves svet pa bo za štirinajst dni združila v znamenju petih olimpijskih krogov in mu dala za ta čas vsaj de'no nozabiti na nerešene politične probleme na petih celinah.

Žensko svetovno košarkarsko prvenstvo

V septembru so bile v Budimpešti košarkarske tekme za žensko evropsko prvenstvo, katerih se je udeležilo deset držav, razdeljenih v dve skupini po pet tekmecev. V prvi skupini je s prepričljivo sigurnostjo bila prva Sovjetska zveza, v drugi pa Bolgarija. V prvi skupini se je uvrstila na drugo mesto Romunija, toda le po razmerju košev (Jugoslavija in Madžarska sta imeli isto število točk), v drugi skupini je drugo mesto zasedla Češkoslovaška.

V polfinalnih tekmah je Sovjetska zveza porazila češko ekipo (63-43), Bolgarija pa je premagala Romunijo (54-46). Tudi Jugoslavija je klonila proti Nemčiji (61-55) ter tako izgubila možnost, da se uvrsti na peto mesto. V finalnem srečanju je Sovjetska zveza premagala Bolgarijo s tesnim zidom 55-53 (22-20). Češkoslovaška si je zagotovila z zmago nad Romunijo (68-47) tretje mesto. Italija je bila deveta (premagala je Francijo z izidom 50-43).

Končni vrstni red 9. evropskega prvenstva je naslednji: 1. Sovjetska zveza, 2. Bolgarija, 3. Češkoslovaška, 4. Romunija, 5. Poljska, 6. Nemčija, 7. Jugoslavija, 8. Madžarska, 9. Italija in 10. Francija.

Zmaga Sovjetske zveze je povsem zaslužena, preseneča pa slabo mesto Madžarske.

Košarkarice Evrope so do sedaj odigrale osem prvenstev, eno pred drugo svetovno vojno in sedem (osem z letošnjim) po vojni. V predvojnem tekmovalstvu je zmagala Italija (leta 1938 v Rimu) pred litvansko ekipo in pred Poljsko. V ostalih povojnih prvenstvih, če izvzamemo prvenstva leta 1958 v Lodzu (1. Bolgarija), so bile povsod prve »gravke Sovjetske zveze, in sicer leta 1950 v Budimpešti, leta 1952 v Moskvi, leta 1954 v Beogradu, leta 1956 v Prahi, leta 1960 v Sofiji in leta 1962 v Mühlhausenu.

Če ocenimo vse te uspehe, bomo dobili naslednjo vrednostno lestvico:

1. SOVJETSKA ZVEZA	38 (7-10)
2. CEHOSLOVASKA	14 (0-3-5)
3. BOLGARIJA	13 (1-2-2)
4. MADŽARSKA	7 (0-2-1)
5. ITALIJA	5 (1-0-0)
6. LITVA	3 (0-1-0)
7. POLJSKA	1 (0-0-1)

d. t.

ŽENA IN DOM

Ne oropajte otroka pravljичnega sveta

Nekateri — in v resnici kar premnogi — starši so že tako podlegli utilitaristični in suhoparno racionalistični miselnosti, ki je zajela tolik del človeštva, da se jim zdi potrebno, da tudi svoje otroke čimprej uvedejo v tako miselnost. Zato jih skušajo čimprej iztrgati iz sveta pravljic in vsega tistega, kar je po njihovem v nasprotju z utilitarističnim pojmovanjem sveta. Ze prav majhnim skušajo dopovedati, da ni palčkov in ne vil, zlasti pa ne svetega Miklavža.

Morda mislijo, da so s tem napravili bogve kako modro vzgojno dejanje. Morda so tudi kje brali, da je treba otroke čimprej seznaniti s stvarnostjo življenja in jim razkriti, da ni ne palčkov in ne Miklavža. Toda to je bil slab nasvet in če so se ga držali, so napravili svojim otrokom prav slabo uslugo. Otrok še ni zrel, da bi doumel »stvarnost življenja«. Potreben mu je pravljični svet, ki je bolj preprost in zanj razumljiv, bolj mil in prijazen, pa tudi bolj pravičen in logičen. Otrok se čuti v njem doma, čuti se enakopravnega v tem svojem svetu, občuti, da je važna osebnost v njem. Z živalmi se lahko pogovarja, palčki skrbje zanj, če se izgubi, vile pridejo k otrokovi zibelki in mu prerokujejo usodo, vsi, ki so hudožni, so kaznovani, in dobri končno vedno zmagajo. To vzbudi v otroku preprost, pa globoko v njegovo psiho zakoreninjen čut za pravičnost in tudi sočutje do trpečih, hkrati pa zavest, da je treba tistim pomagati, ki so v stiski, tiste pa nagraditi, ki so se izkazali pogumni in dobri.

Tak pravljični svet je nekaka psihična blazina,

ki varuje otroka pred sunki zunanjega, »resničnega« življenja, dokler ni tako odporen, da jih bo mogla njegova duševnost brez škode prenašati. Posebno poetičen in lep pa je mit svetega Miklavža, neglede na to, da ima v bistvu tudi religiozno utemeljitev. Sveti Miklavž s svojo brado in škofovsko palico ter knjigo, v kateri so zapisani vsi otroški »grehi«, je čudovito posrečen lik otroškega fantazijskega sveta, lik, ki ga lahko slovenskim otrokom zavidajo vsi tisti otroci, ki ga ne poznajo. Kako lepo in prisrčno je otroško pričakovanje polnočnega obiska in darov svetega Miklavža, in kako pristno in globoko je potem njihovo veselje. Če vprašamo našo punčko, kateri letni čas je zanjo najlepši, brez premisleka odgovori: »Zima!«. »In zakaj?« »Ker pride takrat sveti Miklavž — in ker je pozimi Božič!« se odreže.

Zakaj bi otroke oropali tega pravljičnega sveta? Otrok počasi, z duševnim zorenjem, sam prestopi prag tega sveta in se usmeri v stvarni svet in to popolnoma naravno in postopno, brez vsakega pretresa, ne da bi se prav zavedel, kdaj je storil odločilni korak. In občuti še celo nedolžno začudenje, da je sam odkril, da sta bila »tati in mama« sveti Miklavž. To spada k njegovemu odkrivanju realnega sveta. Se na misel mu ne pride, da je bil morda prevaran. Nasprotno, še nekaj let bo nastavljal sv. Miklavžu in bo šele takrat hudo razočaran, ko mu ne bo ničesar več prinesel.

Zato ne oropajte otroka pravljičnega sveta in spoštujte slovensko tradicijo sv. Miklavža!

169. Tudi Vitki vrbi se je obraz zjasnil prav tako kot njemu očetu. Prijazno, kar malce zapeljivo se je nasmehnila McTaggartu in rekla očetu: »Kmalu bom prišla k vama, oče, k tebi in h gospodu iz Lac Baina.« McTaggart kar ni mogel odtrgati oči od nje. Da, zares, pravi vražički tičijo v njih, je mislil, toda jaz jo bom že ukrotil.

170. Pierrotu je bilo, kakor da mu je z ramen padlo težko breme. Glas mu je postal spet lahkoten in blag. »Stopiva ven, gospod,« je povabil McTaggartu, »pokazal vam bom novo vprego, ki sem jo pripravil za zimo.« Trговец je le težko odšel od Nepeese. Njeno smehljanje ga je navdalo z najlepšimi upi. Se bolečine v nogi so ponehale!

171. Čez pol ure je Nepeesa res stopila iz hiše k njima. Ze od daleč je opazila, da se oče in tujec razgovarjata o zadevi, ki za Pierrota ni mogla biti ugodna. Imel je trd obraz in oči so mu nevarno sijale. Seveda, trgovec hoče odgovor in oče vztraja, da mu bo odgovorila Nepeesa sama. Ze jo je McTaggart opazil in krenil k njej.

172. Nepeesa ga ni čakala. Obrnila se je in pohitela po stezici proti gozdu. Slišala je za seboj trgovečeve korake in ga je večsah pogledala čez ramo. Smehljala se je, a na skrivaj je stiskala nohte v dlani. Pierrot je opazil hčerkinе smehljaje in se spet prestržil. »Kaj se res iskreno smeje temu podležu?« Stisnil je ročaj noža in krenil za njima.

173. Mc Taggart ni hotel dohiteti Nepeese. Kar všeč mu je bilo, da sta hodila čedalje globlje v gozd. Pa tudi Nepeesa ga ni hotela čakati. Stopala je deset korakov pred njim in se ozirala, če ji res sledi. Ko je zavila na skoraj zapuščeno stezico, je bil Mc Taggart še bolj zadovoljen. Htel je za njo v smeri od koder je slišal šumljanje potoka.

174. Potok je tckel globoko v prepadu. Nepeesa se je trgovcu še enkrat nasmehnila in stekla prav na rob strmine. Dvajset sežnje pod njo je med pečinami ležalo jezerce, tako globoko, da se je voda v njem modrila kot nebo. Tukaj se je Nepeesa obrnila proti trgovcu iz Lac Baina, ki je bil nekoliko zaostal, in ga smehljajoč se čakala.